

MODUL 1: FN OG VERDENSMÅL 5

Tekst: "Hvad er FN?" fra Globalis.dk

Hvad er FN?

FN spiller mange roller inden for verdenssamfundet, og FN arbejder med mange forskellige emner. For at forstå hvad FN er, kan det hjælpe at se på verdensorganisationen på disse tre måder:

1) FN er en mødeplads for medlemslandene

FN har i dag 193 medlemslande. Lederne for disse lande mødes hvert år i FN-bygningen i New York. FN er et sted hvor hvert land mødes for at diskutere, kritisere hinanden, eller forsøge at blive enige om hvilke regler som skal gælde i international politik. På denne måde er FN et mødested for medlemslandene og en vigtig arena for internationalt samarbejde. I dette perspektiv er FN ikke mere end hvad medlemslandene får tilsammen.

FN som mødeplads har ændret sig over tid. Da FN blev til i 1945 var der kun 51 medlemslande. I årtierne efter 2. Verdenskrig fik FN mange nye medlemslande som følge af de tidligere kolonistater blev selvstændige. Disse bidrog til at snakke om andre sager i FN's Generalforsamling, såsom kolonisme, ulighed og retfærdig handel.

FN's Generalforsamling er der hvor alle medlemslandene er repræsenteret med én stemme hver. Det er et tydeligt eksempel på hvordan FN fungerer som mødeplads i international politik. Et andet eksempel er FN's Sikkerhedsråd, som også mødes i FN-bygningen i New York.

Generalforsamlingen: FN's centrale organ, hvor hvert land kan give udtryk for sit syn på hvilken som helst sag. Alle FN's medlemmer har en plads i Generalforsamlingen, og hver nation har én stemme.¹

Et tredje eksempel på FN som mødeplads er FN's Menneskerettighedsråd.

Der blev oprettet i 2006, og mødes i Genève i Schweiz.

Menneskerettighedsrådet er FN's øverste organ i

menneskerettighedsspørgsmålet. Det har 47 medlemslande som vælges for tre år ad gangen.

Et fjerde eksempel på FN som mødeplads er Den internationale

arbejdsorganisation (ILO). ILO er FN's organisation for arbejdsliv, og har 187

medlemslande som mødes i Genève årligt. ILO er ældre end FN og blev en del

af FN som særorganisation i 1946. ILO er et eksempel på FN som en mødeplads, men også et eksempel på en af FN's mange organisationer.

2) FN er én og flere organisationer

I tillæg til at være en mødeplads er FN en organisation med egne ansatte og

egne ledere. Topchefen i FN bærer titlen som FN's generalsekretær, og bliver

valgt af FN's Generalforsamling for fem år ad gangen. Generalsekretæren leder

blandt andet FN's Sekretariat. Sekretariatet administrerer alle de centrale

FN-organer, som for eksempel FN's Generalforsamling.

Der er tilsammen over 40 000 ansatte i sekretariatet. Generalsekretæren og

sekretariatet repræsenterer FN som én organisation. Samtidig har FN mange

underorganisationer, fonde og programmer med egne ansatte, egne ledere og

egne arbejdsområder. Derfor kalder man ofte FN som organisation FN-systemet eller FN-familien.

¹ <https://www.globalis.dk/om-globalis/Danmark/for-skoler>

Blandt de ældste underorganisationer i FN er FN's børnefond (UNICEF) og FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur (UNESCO).

Sekretariatet: FN's ansatte er medlemmer af sekretariatet. Den øverste chef er Generalsekretæren. Sekretariatets funktioner er blandt andre at indsamle baggrundsviden om det der skal behandles, at bidrage til realisering af FN beslutninger og organisere konferencer.²

3) FN er en dommer og skærper over internationale love og regler

D. 24 oktober 1945 regnes som FN's fødselsdag. Dette var dagen for FN's grundlov, hvor FN-pagten officielt trådte i kraft. FN-pagten lagde grundlaget for nye regler for adfærd i international politik i kølvandet på 2. Verdenskrig og er det vigtigste dokument i folkeretten.

Siden oprettelsen af FN i 1945 har Verdensorganisationen oprettet en række konventioner og andre internationale aftaler. Menneskerettighedsprincippet blev nævnt i FN-pagten, og i 1948 blev disse nedfældet i FN gennem verdenserklæringen om menneskerettigheder. Denne erklæring var en milepæl i menneskerettighedens historie og havde stor betydning for folkeretten og FN's arbejde i de kommende år.

Alle FN's vedtag (resolutioner) og aftaler er med til at forme folkeretten, der siger, hvad medlemslandene kan og ikke kan gøre. FN og international lov har således rollen som en moralsk dommer i international politik - en der påpeger hvad der er rigtigt og forkert. Hvis et land mistænkes for at overtræde international ret, kan sagen rapporteres til Den Internationale Domstol i Haag

² <https://www.globalis.dk/om-globalis/Danmark/for-skoler>

(ICJ), hvor dommere vurderer, om internationale love er blevet overtrådt eller ej. Men retten kan ikke straffe lande med magt eller sætte nogen i fængsel.

Det er kun FN's Sikkerhedsråd som kan vedtage magtbrug mod andre lande, og det er først og fremmest for at sikre international fred og sikkerhed. FN som folkeret og moralsk dommer handler derfor mere om at tydeliggøre hvad som er rigtigt og forkert i international politik, fremfor at straffe de lande som bryder med reglerne.

FN's arbejdsopgaver:

Når vi taler om, hvad FN arbejder på, kan vi opdele arbejdet i tre kerneområder: 1) fred og sikkerhed, 2) bæredygtig udvikling og 3) menneskerettigheder.

FN, fred og sikkerhed

FN's Sikkerhedsråd har hovedansvaret for FN's arbejde for at bevare international fred og sikkerhed. De kan godkende brugen af militær magt til at beskytte fred og sikkerhed. Sikkerhedsrådet kan også indkalde parterne i en konflikt til forhandlinger eller udpege særlige udsendinge til mægling. FN's fredsbevarende styrker kan også indsættes.

Sikkerhedsrådet: Tager sig kun af spørgsmål vedrørende fred og sikkerhed. Består af 15 medlemslande. Fem af disse er permanente: Frankrig, Kina, Rusland, Storbritannien og USA. De øvrige går på skift mellem øvrige medlemslande.³

³ <https://www.globalis.dk/om-globalis/Danmark/for-skoler>

FN's fredsarbejde handler også om nedrustning og kontrol med visse typer våben, såsom atomvåben. Derudover arbejder FN på at bekæmpe voldelig ekstremisme og international terrorisme.

FN og bæredygtig udvikling

FN har været involveret i udviklingsarbejde siden 1945. Mange af FN's organisationer, fonde og programmer arbejder med udviklingsrelaterede spørgsmål, såsom Verdensbanken og FN's udviklingsprogram (UNDP). Disse rapporterer til Det Økonomiske og Sociale Råd (ECOSOC), som er et af FN's hovedorganer. ECOSOC er ansvarlig for at koordinere FN's arbejde med økonomiske og sociale spørgsmål.

Siden 1970'erne er klima, miljø og natur blevet en større del af FN's arbejde. Udvikling er i stigende grad blevet forstået som bæredygtig udvikling, der handler om økonomi, sociale forhold, klima og miljø. FN har adskillige organisationer og programmer, der arbejder med klima- og miljøspørgsmål, herunder FN's miljøprogram (UN Environment) og FN's bosættelsesprogram (UN-Habitat).

Det øgede fokus på bæredygtig udvikling bidrog til at FN's medlemslande vedtog FN's Verdensmål i 2015. Det er 17 mål som skal fungere som verdens fælles arbejdsplan for blandt andet at udrydde fattigdom, bekæmpe ulighed og stoppe klimforandringerne inden 2030.

FN er også optaget af at støtte større demokratiske processer, og ser på demokratiet som en grundlæggende byggesten for både fred, bæredygtig udvikling og menneskerettigheder.

FN og menneskerettigheder

Menneskerettigheder blev allerede nævnt i FN-pagten fra 1945, og Verdenserklæringen om Menneskerettighederne blev vedtaget i 1948. I 1970'erne blev menneskerettighederne vigtigere internationalt og er blevet en vigtig del af folkeretten og FN's arbejde. Alle de internationale menneskerettighedskonventioner er blevet forhandlet af FN.

FN oprettede FN's menneskerettighedsråd i 2006. Verdensorganisationen har også en person og en organisation kaldet FN's højkommissær for menneskerettigheder, der leder FN's menneskerettighedsarbejde. Langt størstedelen af FN's mange organisationer arbejder delvist eller indirekte med menneskerettigheder, såsom kvinders menneskerettigheder gennem UN Women eller menneskerettighederne for flygtninge gennem FN's højkommissær for flygtninge (UNHCR).

I dag arbejder FN med menneskerettigheder på følgende måder: 1) Udsteder regler og sikrer, at de overholdes, 2) Sikrer, at alle lande mødes for at bevare og styrke menneskerettighederne, 3) Overvåger menneskerettighedssituationen i verden, 4) Vurdere, om FN skal gribe ind militært for at beskytte menneskerettighederne i konflikter.⁴

Vil du læse yderligere om FN's hovedorganer kan det gøres på:

Globalis.dk: <https://www.globalis.dk/om-fn>

⁴ <https://www.globalis.dk/om-fn/hvad-er-fn>

Arbejdsspørgsmål til teksten "Hvad er FN?":

- Hvem sidder i FN's Generalforsamling?
- Hvem sidder i FN's Menneskerettighedsråd?
- Nævn FN's tre kerneopgaver?
- Hvilket organ kan vedtage magtbrug mod andre lande?
- Hvilken opgave har FN's Sikkerhedsråd?
- Hvem sidder i FN's Sikkerhedsråd?
- Hvilken form for arbejde laver mange af FN's organisationer?
- Hvad er formålet med de 17 verdensmål?

Kildehenvisninger:

Ovenstående tekst er fra Globalis.dk og udviklet af FN-forbundet.

<https://www.globalis.dk/om-fn/hvad-er-fn>

Faktabokse er fra opgavehæftet: "Hvad er FN?"

<https://www.globalis.dk/om-globalis/Danmark/for-skoler>

FN's 17 Verdensmål og bæredygtig udvikling:

- Du skal læse "Introduktion til FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling" og "Hvad er bæredygtig udvikling?" på verdensmaalene.dk.
 - <https://www.verdensmaalene.dk/fakta/verdensmaalene>
 - <https://www.verdensmaalene.dk/fakta/hvad-er-baeredygtig-udvikling>
- Herefter skal du færdiggøre følgende to sætninger:
 - FN's 17 Verdensmål er...
 - Bæredygtig udvikling er...

Verdensmål 5: Ulighed mellem kønnene:

- Se videoen om Verdensmål 5: Ulighed mellem kønnene:
 - <https://www.youtube.com/watch?v=fZOX6iy8iCs>
- Læs om Verdensmål 5 og dets delmål:
 - <https://www.verdensmaalene.dk/maal/5>
- I gruppen skal I vælge de delmål I synes er vigtigst i en dansk og i en global kontekst, derefter skal I prioritere dem i rækkefølge i nedenstående skema:

Dansk kontekst	Global kontekst
1)	1)
2)	2)
3)	3)

Global Gender-Gap index øvelse:

- Undersøg Danmarks og Etiopiens placering i Global Gender-Gap index fra 2020 lavet af World Economic Forum. Undersøg derudover også hvilke parametre, der indgår i indekset. Se side 8-13 i rapporten.
 - o <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>